

28.2. 1969

Milloin alkaa kadonneen henkilön omaisen
oikeus perhe-eläkkeeseen?

Kysymys siitä, mistä ajankohdasta lukien ryhdytään suorittamaan perhe-eläkettä kadonneen henkilön omaisille on ollut pohdinnan kohteena työeläkelaitoksissa. Tästä asiasta on Vakuutusosasto hiljakkoin antanut näin kuuluvan päätöksen:

"

VAKUUTUSOSASTON päätös valitukseen, jonka T:n kaupungista oleva konemestarin-leski E.M.V. on tehnyt merimieseläkekassan hallituksen lokakuun 11 päivänä 1967 antamasta päätöksestä merimiehen kuoleman johdosta anottuja etuuksia koskevassa asiassa. Annettu Helsingissä joulukuun 18 päivänä 1968.

Vakuutusosasto on esittelyttänyt itselleen asian kirjat ja saanut niistä tietää, mikäli nyt on kysymys, seuraavaa:

E.M.V:n mies, sanotusta T:n kaupungista ollut maaliskuun 30 päivänä 1913 syntynyt V.A.V., joka oli merimiestoimessa ulkomaanliikenteeseen kytettävissä suomalaisessa X nimisessä kauppa-aluksessa, oli aluksen ollessa pohjois-Itämerellä matkalla Drammenista Turkuun heinäkuun 14 päivänä 1960 sulkeutunut hyttiinsä, josta hänen oli seuraavana aamuna havaittu poistuneen hyttinikönnän kautta ja kadonneen tietymättömiin. Sittenkin T:n raastuvanoikeus oli päätöksellään kesäkuun 10 päivänä 1964 kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi huhtikuun 23 päivänä 1961 annetun lain nojalla julistanut V.A.V:n kuolleeksi ja määrännyt hänen kuolinpäiväkseen tammikuun 1 päivän 1964 ja E.M.V. oli merimieseläkekassan hallitukselta anonut tammikuun 26 päivänä 1956 annetun merimieseläkelain mukaisia etuuksia mainitun miehen kuoleman johdosta, eläkekassan hallitus on valituksenalaisella päätöksellä, koska oli pidettävä selvitettyä, että V.A.V. oli joutunut laivasta mereen tilanteessa, josta hän ei ollut voinut selvitä hengissä, ja hänen niin ollen oli katsottava kuolleen heinäkuun 15 päivänä 1960, sekä sen vuoksi ja kun merimieseläkelaisissa ei tuohon aikaan ollut säädetty maksettavaksi perhe-eläkettä eikä hautausavustusta, hylännyt hakemuksen.

Tähän päätökseen E.M.V. on hakenut muutosta, minkä johdosta merimieseläkekassan hallitus on antanut lausunnon.

Vakuutusosasto on tutkinut asian ja katsoo, ettei ole esitetty syytä muuttaa valituksenalaista päätöstä.

Vakuutusosaston puolesta:

Matti Pirhonen

"

X X X

Siviilioikeudellisten periaatteiden mukaan oletetaan henkilön elävän ellei häntä erityisin menettelyin ole todettu kuolleeksi. Normaalisti kuoleman toteaa lääkäri, joka antaa kuolintodistuksen, minkä perusteella merkintä väestörekisteriin tehdään. Rekisterinpitäjän antamalla virkatodistuksella osoitetaan tarvittaessa henkilön kuolleen.

Kun henkilö on kadonnut, ei edellämainittua menettelyä voida luonnollisestikaan noudattaa. Tämän vuoksi on luotu erityinen menettely, jolla kadonnut henkilö hakemuksesta voidaan oikeuden päätöksellä julistaa kuolleeksi (L. kadonneen henkilön julistamisesta kuolleeksi 15/1901). Tällöin oletetaan henkilön kuolleen määrättynä oikeuden harkitsemana päivänä, ts. syntyy kuoleman olettaus. Mikäli henkilön myöhemmin havaitaan olevan elossa, ei kuolleksi-julistamispäätös kaipa purkamista, ei myöskään silloin, jos kuolleksi julistetun henkilön havaitaan kuolleen muuna aikana kuin kuolleksi-julistamispäätöksessä on sanottu.

Edellämainitussa Vakuutuslain päätöksessä ilmenee periaate, jonka mukaan vakuutetun, koska hän "oli joutunut laivasta mereen tilanteessa, josta hän ei ollut voinut selvitä hengissä", oli katsottava kuolleen sanottuna päivänä eikä sinä päivänä, jonka raastuvanoikeus oli määrännyt kuolleksi-julistamismenettelyssä hänen kuolinpäiväkseen. Näin ollen ja kun työeläkeläisissä ei ole erityisiä määräyksiä kuoleman olettamuksesta, voi eläkelaitos kaikki asianhaarat huomioonottaen in casu harkita, milloin henkilön todella on katsottava kuolleen, jolloin eläkettä voidaan ryhtyä suorittamaan ennen kuolleksi julistamista, mikäli perustettua aihetta on.

Päätös on ilmeisessä yhteydessä KKO:n tapaturma-asia 23.9. 1968 antamaan päätökseen. Asiassa oli selvitetty, että J.J.T. oli moottoriveneen 14.10. 1962 upotessa vajonnut veneen mukana mereen ja kadonnut, ja hänet oli julistettu kuolleeksi päivämäärällä 1.1. 1966. Vakuutuslaitos oli myöntänyt huoltoeläkkeen 1.1. 1966 lähtien ja Vakuutuslain päätös oli hylännyt tehdyn valituksen, jossa oli vaadittu huoltoeläkkeen suorittamista katoamisesta lähtien. KKO totesi, että "sanottua tilannetta on pidettävä sellaisena, ettei J.J.T. ole voinut selvitä siitä hengissä ja hänen on siis katsottava kuolleen mainittuna lokakuun 14 päivänä 1962", ja määräsi huoltoeläkkeen suoritettavaksi vaaditusta marraskuun 1 päivästä 1962 lukien.

Jaakko Oravisto